

Włodzimierz Olszewski

Sprawozdanie z Ogólnopolskiej konferencji naukowej "Szkoła wyższa. (R)e-wolucje: kariery akademickie"

Problemy Profesjologii nr 2, 191-194

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Włodzimierz Olszewski

Sprawozdanie z Ogólnopolskiej konferencji naukowej „Szkoła wyższa. (R)e-wolucje: kariery akademickie”

Konferencja była zorganizowana przez Instytut Pedagogiki Uniwersytetu Szczecińskiego w dniach 4-5 września 2014 r. w Międzyzdrojach. Patronatem naukowym konferencję objął Komitet Nauk Pedagogicznych PAN. Organizatorzy w przygotowanym komunikacie przybliżyli zarys treści zagadnień będących przedmiotem dyskursu naukowego, dotyczącego zmian określających warunki uprawiania nauki oraz karier akademickich. Zaproponowali dyskusję skoncentrować wokół następujących zagadnień:

- 1) współczesne modele kariery akademickiej; wyzwania przemian w nauce a etos akademicki i tradycja;
- 2) prawno-organizacyjne, ekonomiczne i społeczne uwarunkowania karier akademickich: szanse, wyzwania, paradoksy, patologie;
- 3) studia doktoranckie jako pierwszy etap kariery akademickiej i/lub kariery poza akademią.

Konferencję otworzyła Dziekan Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Szczecińskiego, dr hab. Barbara Kromolicka, prof. US.

W sesji I głos zabrali prof. dr hab. Zbigniew Kwiecieński (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu) prezentując referat pt. „Czy uniwersytety mogą odzyskać mądrość? Na marginesie Kongresu Kultury Akademickiej” oraz dr hab. Maria Wójcicka, prof. Akademii Humanistycznej z Pultuska z referatem „Uniwersytet – w poszukiwaniu tożsamości”. Obaj prelegenci nawiązywali do udziału uniwersytetu w neoliberalnym świecie i poszukiwaniu dla niego nowej tożsamości. Profesor Kwiecieński poddał krytyce zachodzące w polskich uniwersytetach zjawiska dotyczące uniwersalizacji patologii, korporyzacji, przełamaniu studiów (zamiast 5 lat model 3+2), co prowadzi jego zdaniem do dewolucji, zamiast (r)e-wolucji.

W II sesji dopołudniowej prof. dr hab. Mieczysław Malewski z Dolnośląskiej Wyższej Szkoły we Wrocławiu nawiązał do przedmówców przybliżając zagadnienie korporatyzacji uniwersytetu, a prof. dr hab. Urszula Ostrowska z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy zajęła się etosem wartości i standardami akademickimi (w związku z dynamicznymi przemianami w nauce), podkreślając potrzebę ich zachowania.

Z kolei dr hab. Mirosława Nowak-Dziemianowicz, prof. DSW omówiła społeczno-kulturowe konteksty (R)ewolucji tożsamości współczesnego badacza, zwracając szczególną uwagę na fakt, iż staje on często przed wyborem między akceptacją a autonomią.

Gość z Czech, doc. PhD. Irana Pirohorá (Prešovska Univerzita) w swoim referacie „Quo vadis university teacher?” mówiła o wyborze drogi współczesnego nauczyciela akademickiego, stojącego na rozdrożu między drogą tradycyjnych wartości akademickich, a drogą dyktatu rynku (modelem biznesowym).

W sesjach popołudniowych przyjęto formułę dyskusji panelowych, którymi kierowali moderatorzy i gdzie uczestnicy mieli po 10 minut na wygłoszenie głównych tez, a następnie odbywała się dyskusja wokół przedstawionych treści z udziałem wszystkich uczestników konferencji.

Sesję III moderowała dr hab. Janina Świrko-Pilipczuk z Uniwersytetu Szczecińskiego, która skupiła uwagę uczestników wokół *Homo oeconomicus* jako podstawie kształcenia akademickiego. Do ciekawych wystąpień należy zaliczyć głos dra hab. Jana Rutkowskiego z Uniwersytetu Warszawskiego na temat genezy utylitarystycznej wizji nauki, dra Maksymiliana Hutorąńskiego z Uniwersytetu Szczecińskiego rozważającego rolę akademii w postdyscyplinarnym świecie oraz dr Anety Rogalskiej-Marasińskiej z Uniwersytetu Łódzkiego, która zajęła się zagadnieniem wyzwań uniwersytetu wobec rynku pracy. Mówczynie przybliżyła uczestnikom temat dotyczący przedwczesnego kończenia nauki i edukacyjnych dróg drugiej szansy (projekt ESSE), będące priorytetami zmian wielokulturowego społeczeństwa UE.

Sesję IV moderował dr hab. Wiesław Audrukowicz, prof. US, który mówił na temat mitu i rzeczywistości totalnego przewrotu w pedagogice, a w dalszej części głos zabierali dr Mariola Gańko-Karwowska z US „Uniwersytet a sfera publiczna”, dr Helena Ostrowicka (UKW) „Raportuj, bloguj i wyznawaj. O karierze akademickiej w społeczeństwie konfesyjnym” oraz dr hab. Elżbieta Magiera (US), prezentując polskie tradycje międzywojennych karier akademickich.

Na zakończenie pierwszego dnia odbyła się dyskusja.

Drugi dzień obrad rozpoczął się od sesji V, której przewodniczył dr hab. Roman Leppert, prof. UKW, który przedstawił referat pt. „Studia doktoranckie jako (nie)zrealizowany projekt”. W części panelowej, którą moderował profesor Leppert, dr Włodzimierz Olszewski z Dolnośląskiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach skupił uwagę uczestników wokół zagadnień modeli dochodzenia do doktoratu, wskazywał bariery dalszej drogi rozwoju naukowego w środowiskach pozaakademickich oraz aktywność doktorów, na różnych polach w środowiskach lokalnych. Z kolei inni mówcy z Uniwersytetu Szczecińskiego podzielili się swoimi refleksjami na temat studiów doktoranckich (mgr Agnieszka Jankowska, mgr Teresa Andrzejewska, mgr Teresa Banas-Kobylarska), a mgr Justyna Wrzochul-Stawinoga z Neomedia.info zaprezentowała temat „Absolwenci studiów wyższych o studiach III stopnia z perspektywy przemian rynku edukacyjnego”.

Referatem „Doktoranci w szczelinach akademickości” prof. UKW dr hab. Ryszarda Cierzniewska rozpoczęła sesję VI, którą następnie moderowała. Wyniki badań panelowych dotyczące nauczycieli akademickich „Maturzyści 2005-Studenti UAM” przedstawiła dr Sylwia Jaskulska z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, a dr Mateusz Marciniak z tego samego uniwersytetu zajął się zagadnieniem partycypacji młodzieży akademickiej w życiu uczelni wyższej, podobnie jak dr Karina Knasiecka-Falbierska z Wyższej Szkoły Techniczno-Humanistycznej w Poznaniu, która mówiła o studencie-kliencie na współczesnym uniwersytecie. O studiowaniu jako (nie)świadomym zobowiązaniu mówiła dr Ilona Kość (US), a mgr Ryszard Grupiński z Uczelni Łazarskiego w Warszawie zaprezentował temat: „Studiowanie – od prasłowa do pustosłowa – (r)-e-wolucja pojęcia.

Ostatnią VI sesję moderowała dr hab. Anna Murawska, prof. US, otwierając ją swoim wystąpieniem „Kariera akademicka-człowiek w drodze do sensu i do siebie”. Nawiązując do wystąpienia prof. Murawskiej paneliści kontynuowali dyskurs na temat roli etosu i prawdy jako wartości (dr Jacek Moroz z US, dr Beata Krawiec z UW, dr Małgorzata Wałęjko z US, dr Dorota Jankowska z APS i dr Elżbieta Okońska z UKW).

Końcowym akcentem konferencji była żywa dyskusja i podsumowanie prowadzone przez prof. Annę Murawską. Profesor nawiązując do tytułu konferencji, podkreśliła że ostatnie lata to czas istotnych zmian określających warunki uprawiania nauki. Zmieniły się regulacje prawne związane z uzyskiwaniem awansu naukowego, a ocena dorobku naukowego została sformalizowana. Zmianie uległ sposób finansowania nauki. Dotychczasowe reguły zastępują nowe zasady i procedury przyznawania środków na naukę, rozwija się „kultura grantowa”, a od uczonych wymaga się popularyzowania i komercjalizacji wyników badań. Szczególnego znaczenia nabierają kwestie mobilności kadry naukowej, umiędzynarodowienia badań, a także ich interdyscyplinarności. Wyraźnemu zróżnicowaniu uległo respektowanie standardów realizowania kariery naukowej i badań.

W dalszej części mówczyni odniosła się do szczególnych oczekiwań związanych z prowadzeniem studiów trzeciego stopnia, które między innymi zmieniło sposób przygotowania młodych do prowadzenia badań naukowych. W związku z tym pojawiały się pytania: o status doktoranta (student-adept/naukowiec-profesjonalista/tani pracownik); o cele studiów (nabywanie wiedzy/rozwój wiedzy poprzez prowadzenie samodzielnych badań naukowych/kształcenie elit/przygotowanie kadry akademickiej i badaczy). Sytuacja ta wymaga również rozstrzygnięcia dylematów, które dotyczą między innymi: organizacji i przebiegu studiów (niepowtarzalność, elastyczność vs. „ramowość”, „wzorcowość” procesu kształcenia) oraz pracy naukowej (rola opiekuna naukowego, model imitacyjny, transmisyjny/autonomiczny, emancypacyjny pracy naukowej, jakość badań, nauka w stylu pop w kontekście „umasowienia” studiów III stopnia).

W toku dyskusji poruszono wiele zagadnień i problemów towarzyszących współczesnym uniwersytetom, nauce oraz nauczycielom akademickim. Podkreślano m. in. rozpad wspólnoty

akademickiej, wynikającej m. in. z walki o prestiż, studenta, koncentracji na badaniach, które dają zyski (korporacyjny dogmat zysku) czy dyktatu rynku pracy. Dyskutanci stwierdzili, że debaty edukacyjne są coraz częściej przemieszczane poza wydziały uniwersytetów, a edukacja jest ponownie uwięziona (m. in. przez zniewolenie systemowe, rynkowe). Jako drogi wyjścia z korporacjonizmu i neoliberalnego uwikłania wskazywano m. in. powrót do dobrych tradycji uniwersytetów, odejście od nadmiernego estetyzmu-trybalizmu dyscyplin, wychowywanie (kształcenie) obywateli a nie pracowników (uniwersytet obywatelski), przywrócenie akademickiej wolności i wzajemnego zaufania.

Konkludując prof. A. Murawska wskazała, że oceny zarysowanych zmian są zróżnicowane, a często nawet skrajne. Owe zmiany bywają określane jako ewolucyjne, rewolucyjne, ale też nierzadko jako destrukcyjne. Wszyscy uczestnicy konferencji podkreślali ważkość poruszanych zagadnień oraz to, że namysł i dalszy dyskurs jest konieczny i winien stanowić przedmiot kolejnej, ważnej dla środowiska konferencji.